

11. Доклад о состоянии здравоохранения в мире, 2008 г. Первичная медико-санитарная помощь. Сегодня актуальнее, чем когда-либо. – ВООЗ. – 2008. – 152 с.

12. Primary care is the driver's seat? Organizational reform in European primary care. European Observatory on Health systems and Policies Series / Edited by Josef Figueras, Martin McKee, Elias Mossialos and Richard B. Saltman. Open University Press. – 2006. – 286 p.

13. Інноваційні технології в управлінні охороною здоров'я та кадрове забезпечення : матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 7-8 квіт. 2009 р.) / Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця. – К. : НМУ, 2009.

14. Жаліло Л. І. Стратегії змін у сфері охорони здоров'я в умовах соціально-економічних реформ в Україні / Л. І. Жаліло, О. І. Мартинюк // Державне управління: теорія та практика : електрон. наук. фах. журн. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua

15. Сибуріна Т. А. Кластерний механізм межсекторального співробітництва в інтересах здоров'я населення [Електронний ресурс] / Т. А. Сибуріна, Г. Н. Барскова, Л. К. Лохтіна. – Режим доступу : <http://vestnik.mednet.ru/content/view/404/30/lang,ru/>

Михайло Медвідь,

*кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
заступник начальника навчально-методичного центру –
начальник відділу методичного забезпечення
навчального процесу Академії внутрішніх військ МВС України*

Ярослав Павлов,

*начальник курсу № 1 командно-штабного факультету
Академії внутрішніх військ МВС України*

Шляхи вдосконалювання заходів державного регулювання щодо запобігання та ліквідації конфліктів між правоохоронцями, які беруть участь у міжнародних миротворчих операціях

Виявлено особливості міжкультурного конфлікту, який формується між правоохоронцями під час виконання службово-бойових завдань у міжнародних миротворчих операціях. Визначено шляхи вдосконалювання заходів державного регулювання щодо запобігання та ліквідації таких конфліктів.

Ключові слова: державне регулювання, міжкультурний конфлікт, правоохоронець, міжнародна миротворча операція.

The features of cross-cultural conflict that is formed between police during implementation of official-battle tasks in international peacemaking operations. The ways of development of government control of processes of prevention and liquidation such conflicts are certain.

Key words: government regulation, intercultural conflict, police officer, international peacekeeping operations.

Постановка проблеми. Відповідно до нормативно-правових актів [1; 2] представники військових формувань та правоохоронних органів виконують службово-бойові завдання у міжнародних миротворчих операціях. За результатами проведених опитувань цих категорій осіб встановлено наявність загрози виникнення конфліктів між правоохоронцями – представниками різних держав-учасниць Організації Об'єднаних Націй (ООН). Основними причинами виникнення таких конфліктів є: відсутність у правоохоронців знань про етичні норми поведінки і культуру народів, представники яких беруть участь у миротворчих операціях, та держави, на території якої проводиться сама операція; гендерна нерівність, до якої ставлення у різних країнах неоднакове, а також недостатній рівень підготовки правоохоронців з питань міжкультурної комунікації.

Загрози виникнення конфліктів між військовослужбовцями у певних умовах можуть перерости в небезпеку. Це явище є особливо небезпечним під час виконання службово-бойових завдань і може призвести до таких наслідків, як: невиконання службово-бойових завдань; втрата особового складу миротворчого підрозділу; підрив репутації місії та держав-учасниць, від яких сформовані миротворчі підрозділи; депортація особового складу миротворчих підрозділів.

З урахуванням викладеного вище доцільно вивчити існуючі механізми державного регулювання щодо запобігання та ліквідації конфліктів між правоохоронцями, які беруть участь у міжнародних миротворчих операціях, а також виявити їх слабкі сторони та визначити шляхи вдосконалювання цих механізмів.

Аналіз досліджень. Конфліктологія є окремою наукою, за допомогою якої виявляють закономірності виникнення, розвитку і завершення конфліктів, а також визначають методи управління ними. Основоположниками цієї теорії є Ральф Дарендорф та Льюїс Козера, які досліджували сутність та функції соціального конфлікту.

Конфліктом прийнято вважати стосунки між суб'єктами соціальної взаємодії, які характеризуються протиборством за наявності протилежних мотивів (потреб, інтересів, цілей, ідеалів, переконань) чи суджень (думок, поглядів, оцінок тощо) [3].

Серед наукових праць українських учених, що присвячені проблемам конфліктів, необхідно звернути увагу на дисертаційні роботи М.Й.Дмитренко та О.М.Лисенко. У дослідженні М.Й.Дмитренко виявлено особли-

вості конфлікту в діловому спілкуванні, сутність яких полягає у відсутності агресивних форм фізичного протиборства, високому ступені поширення ненасильницького впливу на рівні духовної комунікативності [10, с. 15]. У науковій праці О.М.Лисенко зауважує, що формування в людей різноманітних видів конфліктної поведінки та відповідних їм конфліктних поведінкових установок здійснюється внаслідок деформації соціальних норм [11, с. 7].

Результати згаданих робіт є актуальними і для нашого дослідження, оскільки правоохоронець, приступивши до виконання службових обов'язків у міжнародній миротворчій операції, змінив середовище, у якому існують інші соціальні норми.

Досліджувані конфлікти формуються в умовах міжкультурної комунікації, тому необхідно розкрити їх сутність. У своїй науковій праці С.Г.Тер-Мінасова визначає міжкультурну комунікацію як адекватне взаєморозуміння двох учасників комунікативного акту, які належать до різних національних культур [4, с. 8]. У нашому дослідженні учасників згаданого процесу може бути більше двох, тому доцільніше використовувати визначення колективу вчених Академії внутрішніх військ МВС України, які вважають, що “міжкультурна комунікація – це сукупність різних форм спілкування між особами (вербального і невербального), які належать до різних культур” [5, с. 64]. У цій же науковій праці зустрічаємо також визначення конфлікту у міжкультурній комунікації, під яким автори пропонують розуміти “зіткнення людей чи груп, причиною якого стала відмінність їхніх комунікативних культур, цінностей і оцінок” [5, с. 69].

Проблеми конфліктів, пов'язаних із міжкультурною комунікацією, досліджував також Б.В.Слющинський, у праці якого обґрунтовано необхідність створення спеціальної соціології міжкультурної комунікації, яка акумулюватиме і систематизуватиме інформацію про механізми міжкультурної комунікації між представниками різних культур (культурних середовищ) багатокультурного соціуму [13, с. 9].

У дисертаційній роботі І.Ю.М'язової розкрито зміст етноцентризму та виявлено його роль у міжкультурній комунікації: “В процесі міжкультурної комунікації сторонам, що взаємодіють, доводиться стикатися з необхідністю осмислення чужої культури, що має свої особливості. Значення етноцентризму для процесу міжкультурної комунікації є неоднозначним. У цілому етноцентризм являє собою негативне явище, що виявляється в тенденції неприйняття всіх чужих етнічних груп при одночасному завищенні оцінки власної групи. Але при цьому він виконує корисну для групи функцію підтримання ідентичності та збереження цілісності групи”. Учена також звертає увагу на те, що “на ступінь вираження етноцентризму найбільше впливають не стільки особливості культури, скільки соціальні фактори – соціальна структура та суб'єктивний характер міжетнічних відносин” [12, с. 10].

Провівши аналіз наукових праць, робимо висновок, що серед них немає досліджень, спрямованих на вирішення такого важливого завдання, як запобігання та ліквідація конфліктів між правоохоронцями, які беруть участь у міжнародних миротворчих операціях.

Метою статті є визначення шляхів удосконалювання заходів державного регулювання щодо запобігання та ліквідації конфліктів між правоохоронцями, які беруть участь у міжнародних миротворчих операціях.

Виклад основного матеріалу. Міжкультурний конфлікт, який формується між правоохоронцями під час виконання службово-бойових завдань у міжнародних миротворчих операціях, має низку особливостей.

По-перше, соціальний конфлікт розвивається між озброєними людьми, що під впливом швидкоплинних сплесків емоцій може призвести до летальних наслідків серед правоохоронців.

По-друге, такий конфлікт може змінити свої межі та гостроту за умови, якщо постраждає населення держави, на території якої проводять операцію. Треба розуміти, що мета міжнародної миротворчої операції – врегулювання вже існуючих конфліктів у державі. Новий конфлікт, спричинений миротворчим підрозділом, може викликати недовіру місцевого населення до миротворчої діяльності ООН і як наслідок – призвести до провалу самої операції.

Виявлені особливості потребують розроблення механізмів державного регулювання щодо запобігання та ліквідації конфліктів між правоохоронцями, які беруть участь у міжнародних миротворчих операціях. Для реалізації цього завдання спочатку необхідно більш детально дослідити природу згаданих конфліктів, використовуючи у дослідженні метод опитування. Інші методи дослідження використати в цьому випадку неможливо у зв'язку з відсутністю доступу до статистичних даних, що характеризують подібні ситуації. І це зрозуміло, адже наявність такої інформації у відкритих джерелах може призвести до погіршення іміджу миротворчої діяльності ООН.

За результатами проведеного опитування ми повинні отримати таку інформацію: причини та наслідки виникнення конфліктів, що досліджуються; їх періодичність та вплив на результати службово-бойової діяльності; використані способи запобігання або нейтралізації конфліктів; поради щодо запобігання виникненню конфліктів у майбутньому.

Респонденти (правоохоронці, які брали (беруть) участь у міжнародних миротворчих операціях) будуть зацікавлені в такому опитуванні, оскільки результати дослідження можуть підвищити рівень їх безпеки під час виконання службово-бойових завдань у подальших миротворчих місіях.

З метою запобігання виникненню конфліктів між правоохоронцями, які беруть участь у міжнародних миротворчих операціях, до програм професійної підготовки підрозділів МВС України [6; 7] треба ввести навчальну дис-

ципліну “Міжкультурна комунікація”, яка міститиме в собі необхідні теми з релігїєзнавства, культурології, основ теорії мовної комунікації. Зміст тем цієї дисципліни залежатиме від результатів проведеного опитування миротворців.

Посилену підготовку з дисципліни “Міжкультурна комунікація” необхідно здійснювати в розрізі спеціальної підготовки кандидатів для направлення до місій. У програмі загальної підготовки миротворців із Збройних Сил України [8] відображені теми, які присвячені культурі країни перебування миротворчого підрозділу. Проте під час проведення занять із професійної підготовки не розкриваються питання стосовно культур усіх держав, з яких формується контингент миротворчого підрозділу. Підготовка з питань міжкультурної комунікації кандидатів для направлення до місій із підрозділів МВС України взагалі не проводиться [9].

У науковій праці М.Й.Дмитренко звертає увагу на запобігання конфліктам або зняття їх негативних наслідків такими прийомами, як: поступки, компроміс, маніпулювання, відкритий наступ, використання посередника тощо. На думку вченої, “особливе місце у профілактиці конфліктів належить вербальним формам комунікації в діловому спілкуванні, де дотримання пристойностей, творчої ввічливості і малої логіки при веденні розмови встановлюють принципи поважного ставлення суб’єктів ділового спілкування один до одного і проявляють миролюбство” [10, с. 15].

На нашу думку, використання згаданих прийомів запобігання конфліктам має обов’язково розглядатися під час занять із навчальної дисципліни “Міжкультурна комунікація”. Для її самостійного вивчення слід підготувати відповідний навчальний посібник.

З метою ознайомлення з основними комунікативними особливостями до спеціальної підготовки кандидатів для направлення до місій необхідно залучати фахівців з питань міжкультурної комунікації по країнах-учасниках ООН та країні, в якій проводиться (проводитиметься) міжнародна миротворча операція.

Одним із дієвих заходів запобігання виникненню конфліктів між правоохоронцями, які беруть участь у міжнародних миротворчих операціях, може бути доведення колишніми миротворцями інформації особовому складу підрозділів МВС України про набутий ними досвід з цього питання.

У моделі урегулювання міжособистісних конфліктів за допомогою сучасних соціальних технологій, що розроблена О.М.Лисенко, розглядається консультативна допомога [11, с. 6]. Для отримання такої консультативної допомоги правоохоронцем миротворчого підрозділу нами пропонується ввести до штату Спеціального миротворчого центру Київського національного університету внутрішніх справ та до штату миротворчого підрозділу посади консультантів з питань міжкультурної комунікації. Ці посадові особи повинні мати освіту зі спеціальності “Культурологія”.

Як зазначалося вище, О.М.Лисенко в результаті проведеного дослідження виявила у людей формування різноманітних видів конфліктної поведінки внаслідок змін їхнього соціального середовища [11]. З метою запобігання формуванню такої поведінки у правоохоронців під час їхнього відбору до миротворчого підрозділу рекомендуємо віддавати перевагу тим, хто вже брав участь у міжнародних миротворчих операціях, оскільки вони є більш адаптованими до соціальних змін.

На запобігання та нейтралізацію конфліктів міжкультурної комунікації може вплинути наявність у правоохоронця такої якості, як толерантність. Серед моделей толерантності І.Ю.М'язова виділяє модель "порозуміння", в якій ця якість може бути як одностайність думок, знаходження компромісу, домовленість та погодженість дій у спірних та важливих питаннях, що є актуальним для ефективної міжкультурної комунікації [12, с. 10]. Тому в процесі професійного відбору особового складу до миротворчого підрозділу рекомендуємо проводити тестування для визначення рівня толерантності правоохоронця. На думку психологів, серед відповідних існуючих методик слід використовувати такі, як: експрес-питальник "Індекс толерантності" (автори: Г.У.Солдатова, О.А.Кравцова, О.Е.Хухлаєв, Л.А.Шайгерова); питальник для вимірювання толерантності (автори: В.С.Магун, М.С.Жамко-чьян, М.М.Магура); шкала фашизму (автори: Т.Адорно, Е.Френкель-Брунсвік, Д.Левінсон, Р.Сенфорд).

Комплексну систему державних міжгалузевих та міжвідомчих заходів, спрямованих на забезпечення відбору, направлення, повного і якісного виконання миротворчої місії, повернення на батьківщину та постійної соціальної підтримки українських миротворців, О.М.Мельник називає державним регулюванням діяльності українських миротворчих контингентів [14, с. 6]. Запропоновані нами заходи, спрямовані на запобігання та ліквідацію конфліктів між правоохоронцями, які беруть участь у міжнародних миротворчих операціях, є також державними (адміністративно-правовими) регуляторами. Впровадження цих заходів у практичну діяльність збільшить імовірність збереження життя правоохоронців, які беруть участь у міжнародних миротворчих операціях, та підвищить ефективність виконання зобов'язань нашої держави перед ООН.

Висновки. Новизною дослідження є виявлення особливостей міжкультурного конфлікту, який формується між правоохоронцями під час виконання службово-бойових завдань у міжнародних миротворчих операціях. Такі особливості проявляються в озброєності учасників конфлікту, наслідки якого можуть викликати недовіру населення держави, на території якої проводять операцію, до миротворчої діяльності ООН та спричинити провал самої операції. Визначено шляхи вдосконалення заходів державного регулювання щодо запобігання та ліквідації конфліктів між правоохоронцями, які беруть участь у міжнародних миротворчих операціях.

Надалі є потреба дослідити природу згаданих конфліктів з використанням у дослідженні методу опитування.

Список використаних джерел

1. Про Основні напрями зовнішньої політики України : Постанова Верхов. Ради України від 2 лип. 1993 р. № 3360-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3360-12>
2. Про участь України в міжнародних миротворчих операціях : Закон України : від 23 квіт. 1999 р. № 613-ХІV // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – № 22-23. – Ст. 202.
3. *Ємельяненко Л. М.* Конфліктологія : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Л. М. Ємельяненко. – К. : КНЕУ, 2003. – Режим доступу : <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/764/1/>
4. *Тер-Минасова С. Г.* Язык и межкультурная коммуникация : учеб. пособие / С. Г. Тер-Минасова. – М. : [б. и.], 2000. – С. 8.
5. Мовна комунікація в діяльності сил охорони правопорядку: теоретичні засади галузевої комунікації : монографія / П. В. Ткач, К. Ю. Гунбін, К. Ю. Грушка та ін. ; за ред. Л. М. Пелепейченко. – Х. : Акад. ВВ МВС України, 2009. – 272 с.
6. Про затвердження та введення в дію програми бойової та спеціальної підготовки особового складу частин і підрозділів спеціального призначення внутрішніх військ МВС України : наказ командувача ВВ МВС України від 18 жовт. 2004 р. № 438. – 71 с.
7. Про затвердження та введення в дію Організаційно-методичних вказівок командувача внутрішніх військ МВС України з підготовки військ на 2012 рік : наказ командувача ВВ МВС України від 9 листоп. 2011 р. № 494. – 51 с.
8. Інструкція з організації участі миротворчих контингентів (персоналу) Збройних Сил України в міжнародних миротворчих операціях : наказ МО України від 28 груд. 2011 р. № 840 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0125-12>
9. Про організаційне забезпечення миротворчої діяльності МВС України : наказ МВС України від 7 груд. 2003 р. № 1490 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0277-04>
10. *Дмитренко М. Й.* Ділове спілкування як феномен соціальної дійсності : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 “Соціальна філософія та філософія історії” / Дмитренко М. Й. ; Харків. ун-т Повітряних Сил. – Х., 2005. – 19 с.
11. *Лисенко О. М.* Конфліктна поведінка особистості за умов трансформації українського суспільства : автореф. дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.01 “Теорія та історія соціології” / Лисенко О. М. ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2002. – 19 с.

12. М'язова І. Ю. Міжкультурна комунікація: зміст, сутність та особливості прояву (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 "Соціальна філософія та філософія історії" / М'язова І. Ю. ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2008. – 18 с.

13. Слющинський Б. В. Міжкультурна комунікація в багатонаціональному регіоні України : автореф. дис. ... д-ра соціол. наук : 22.00.04 "Спеціальні та галузеві соціології" / Слющинський Б. В. ; Ін-т соціол. НАН України. – К., 2010. – 29 с.

14. Мельник О. М. Державне регулювання діяльності українських миротворчих контингентів: генезис та тенденції розвитку : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 "Теорія та історія державного управління" / Мельник О. М. ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2006. – 20 с.

Вікторія Меняйло,

кандидат фізико-математичних наук, доцент,

начальник науково-дослідної частини

Запорізького національного університету

Комерціалізація результатів наукових досліджень вищих навчальних закладів України як пріоритет державної політики у сфері вищої освіти

У статті розглянуто основні напрями сучасної державної політики щодо комерціалізації результатів наукових досліджень вищих навчальних закладів України, визначено основні проблеми розвитку університетської науки та шляхи їх розв'язання як на загальнодержавному та регіональному рівнях, так і на рівні окремого університету.

Ключові слова: державна політика, комерціалізація науки, вищий навчальний заклад, науковий потенціал.

In the given article there has been examined modern state politics concerning commercialization of the scientific research results of higher educational establishments of Ukraine, defined the basic problems of university's science development and ways of their solution on the state and regional level as well as on the level of a certain university.

Key words: state politics, commercialization of science, higher educational establishment, scientific potential.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Реалізація інноваційного шляху розвитку вітчизняної економіки є можливою лише за умов використання сучасних науково-технічних досягнень та наукоємних технологій. Наукові установи та вищі